

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvu Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30.—Din, za naročnike v inozemstvu 40.—Din letno. Posamezna številka po 1.—Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 para za vsako peti vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat 75 para za nadaljnja uvrščenja primeren popust. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništvu UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I.**

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Seja širjega sosveta UJU pov. Ljubljana dne 19. junija.

Po sklepu seje ožjega UJU poverj. Ljubljana se vrši v **ponedeljek, dne 19. junija 1922 v mestni magistratni dvorani v Ljubljani** seja širjega sosveta ob 8. uri zjutraj.

Dnevni red:

1. Poverjenikov nagovor in poročilo o delovanju poverjeništvu. (Poroča tov. Luka Jelenc).
2. Poročilo blagajnika. (Poroča tov. Mirko Fegic).
3. Poslovnik UJU poverj. Ljubljana. (Poroča tov. Ivan Dimnik).
4. Načrt šol. zakona. (Poroča tov. Pavel Fleré).
5. Šolska uprava z ozirom na delitev Slovenije v dve oblasti. (Poroča tov. Anton Gnus).
6. Učiteljstvo v uradniški pragmatiki. (Poroča tov. Rudolf Dostal).
7. Določitev časa, kraja in dnevnega reda II. pokrajinski skupščini.
8. Samostojni predlogi in nasveti.
9. Slučajnosti.

UJU poverjeništvu Ljubljana
dne 15. maja 1922.

Rudolf Dostal, **Luka Jelenc,**
strokovni tajnik, poverjenik.

Opozorilo: Po členu 15. pravil UJU so člani širjega sosveta: a) vsi člani ožjega sosveta, b) vsi predsedniki okrajnih društev. Prisotnost teh članov na seji je obvezna; ako se kak član ne more udeležiti seje, naj pooblasti namestnika. Zastopana morajo biti vsa društva! Seja je javna in ima pravico udeležbe vse organizirano učiteljstvo, kolikor glede tajnosti seje širji sosvet drugače ne določi. Za predsednike oziroma namestnike nosijo stroške okraj. društva. Člane opozarjamo, da se posebna vabila ne razpošiljajo.

LISTEK.

Slovensko učiteljstvo pred 50 leti.

II. Reakcija v stanovski organizaciji.

Učiteljska organizacija na Slovenskem je v prejšnjih letih obetala lep uspeh. Toda prišlo je drugače, posebno na Kranjskem se je proti koncu leta 1872. in v naslednjih treh do petih letih začelo v narodnem oziru nadaljevanje, ki je bilo povzročeno iz političnih obzir.

Na Dunaju je padla Slovanom pravična Hohenwartova doba. V Avstriji je nastopil Auersperg (nemški plemič). Lasner-jevo (Tirolec) ministrstvo, ki je bilo strogo nemško. Za kranjskega deželne predstnika je bil imenovan kranjski Auersperg, prej okrajni glavar v Liti. Ta je začel pospeševati nemščino. Med drugim je ščitil nemško »Konstitucionalno društvo«, v katerem je rentalil realni profesor Pirker.

Politika je zahtevala, da se deželni šolski nadzornik duhovnik Jarc, sicer slab Slovenec, umakne Pirkerju, ki je postal njegov namestnik. Govorilo se je sicer, da je njegov padec povzročilo to, ker je Jarc v deželnem šolskem svetu pritiskal

O slovniskem pouku.

(Dalle.)

Da je temu tako, dokazuje dejstvo, da se to logično razmerje izraža v nekaterih jezikih tudi s pomočjo besed, ki niso glagoli. V hebrejščini n. pr. po kazalnih zaimkih, v letonskem jeziku po samostalniku, v turščini zopet služijo v to svrhu nekateri zlogi. Zadostuje torej ena beseda ali le tudi en znak, da zveže povedek s podmetom. Vezilo je nastalo torej najslej izmed vseh glagolov, rodilo se je od drugih po analogiji.

Poleg imenskih in glagolskih stavkov nahajamo tudi mešane, tvoreče nekaj prehod med onimi. Tako so stavki: Vnil se je zdrav in vesel. Deklica hodi boza. Prišel je razjarjen, glagolsko - imenski stavki.

Da glagol biti zgubi kot vezilo svoj prvotni pomen »bivati«, se razume. Li niso tudi naši predlogi, imajoči nekak konkretne pomen, doživeli enako usodo ter se rabilo le še kot formalne besede za označbo razmerja stvari do stvari? Tako je tudi z našim vezilom. Kot trumf, da bi bil »biti« več kot vezilo, navaša dr. J. Beziak sledeči stavek: Da nisi hotel sprejeti mojega povabila, je, kar me boli v dnu duše. Formalno je »je« v tem stavku glavni stavek in vezilo ohenem, a da je nepotrebnost, vidimo, ako stavek drugače oblikujemo: Da nisi... povabila, me boli v dnu duše. Je isti smisel kot preje, kar dokazuje, da je vsebina glagola biti obledela, ker se ga lahko brez škode izpusti.

Kern in njegovi častilci tudi ne puste veljati tzv. neosebne glagolov. Dobro znano pa je vsakemu, da se pri osebnih glagolih lahko dopolni pravi osebek: Čitam. Jaz Ivan Iglar čitam. itd. Povdarjam, da so zaimki tudi le nadomestilo za fiktivni osebek. Ni mogoče na nam najti osebkov k določniku: dežuje. Da odgovarja oblika 3. glagolski osebi ednine, s tem še ni rečeno, da mislimo na kak osebek; na ga tudi ni treba, ker z glagoli dežuje, sneži, grmi itd. izražamo le goli fakt, da se sedaj nekaj godi. Le v poetični besedi

bi se dalo reči: Oblak dežuje. (Velelnik bi bil boljši.) Latinec tudi pravi: Jupiter pluit.

Mi sami večkrat vprašamo samo po dejanju brez ozira na katerekolj osebe: Kaj se danes dela na polju? Orije se in seje. Take stavke tvorimo po zgledu in volju nemškega neosebne pasiva.

Tudi nič ne de, ako bomo morali pri osebnih glagolih iskati osebek čisto izven stavka. Če opisujemo kako stvar ali pripovedujemo o kaki osebi, je tudi ne imenujemo besedno v vsakem stavku, ker nam je po usroju in duhu jezika itak vse jasno. Toda divjakom ne bi mogli po našem načinu pripovedovati v njihovem jeziku, ker je njih duh in razum še preveč otročji, dočim razuma razvit intelekt tudi precej skrajšane eliptične stavke.

Kazalo bi pogledati še k Nemcem, kako oni čislajo teorijo svojega rojaka Kerna. Znana sta mi le dva slovniciarja, ki sta zvesta Kernovca, namreč Franc Frisch in Jauker, dočim hodita moderniša gramatičarja dr. Tschinkel in dr. Tumlrz druga pota. Oba pripoznata osebe in neosebne glagole in da v stavkih ni vedno glagol sam povedek. Še več, da smatramo večkrat tudi besedne skupine brez glagola za stavke. Tumlrz še posebej natančno razločuje med verbalnim in nominalnim povedkom.

Mnogo bi se dalo navesti v izpodbitev Kernove teorije, toda s predolgo razpravo nočem delati tesnoče našemu stanovskemu listu. Na slovniciarjih je sedaj, da čim prej popravilo, opredelbo stavka v modernem smislu. Menda na ta čin ne bomo desetletja čakali!

Jak. Kovačič.

Iz Jugoslavije.

— Crkve i škole u Slovenačkoj. »Učiteljski Vestnik« iz Novoga Sada poroča: U Slovenačkoj je nastao veliki sukob između popovsko-klerikalnih elemenata, ostalog naroda i antikerikalaca zbog toga, što su crkvene vlasti i pored do sad postojećih propisa odredile nove

školske mise za učenike osnovnih, srednjih i učiteljskih škola. Viši školski savet za Slovenačku, oslanjajući se na zakon, kao i na raspoloženje dačkih roditelja, izdao je po tom pitanju naređenje osnovano na školskim odredbama, da se školske mise drže i dalje samo u vremenu, koje je za to određeno. Povodom toga g. g. narodni poslanici Antun Korošec i Kristan, podneli su interpelaciju g. ministru prosvete. Ali je i ministarstvo odgovorilo, da je viši školski savet u pravu i da će i ministarstvo na osnovu zakona o školama pojačati naređenja saveta.

— Dar Slovenk kraljici Mariji. Napredne Slovenke so nesle prvi svoji kraljici antike, nad 200 let stare, na roko delane, okoli 1/4 m široke in 4 m dolge čipke, klekane iz čistih srebrnih nit. Domneva se da so bile te čipke dar cesarice Marije Terezije nekemu samostanu kot okrasek duhovniškemu koretlju. Vendar pa niso bile nikoli rabljene in so še danes popolnoma nove. Darilo je prekrasno.

— Album ki ga izroče Slovenke v imenu vsega slovenskega naroda kraljevski dvojici in ki so vanj vključeni vsi dosedanj darovalci prispevkov za »Dečji in materinski dom« ima na vnanji strani jako dobro poročeno sliko akad. slikarja prof. Kopača: Večja skupina Slovenk v narodni noši poklanja kralju in kraljici »Dečji dom«. V skupini so matere z otroki, v ozadju je Ljubljana z gradom. Ob straneh v obliki pestrega okvirja otroške in ženske glave ali cele postave v narodnih nošah, vse prepleteno z narodnimi motivi. Album je prirejen tako, da je možno vanj vlagati posamezne pole. Zbirke za »Dečji in materinski dom« se nadaljujejo. Ko bo zopet nekaj pol polnih, jih naše žensko iznova pokloni kraljevski dvojici. Zanimanje za »Dečji in materinski dom« je veliko in prihajajo vsak dan prispevki od raznih strani.

— Zakon o građanskim školama. »Učiteljski Vestnik« iz Novega Sada poroča: Gl. Prosvedni Savet odredio je bio komisiju, u kojoj su g. g. Vl. Radojević,

po kmetih, družbice, ki so le kratek čas obstale in bile od značajnih Slovencev zelo zaničevane. Ustanovitve takih »Zweigvereine« so pospeševali okrajni šolski nadzorniki, kajti med njimi so bili nemškutarji, n. pr. duhovnik Lesjak, profesor, Werner, vadniška učiteljica Sima, Eppich in drugi.

Taka in enaka družba je bila mrzel tuž na slovenske učitelje. Ti so vsled tega izpustili srčnost v javnosti nastopati. Na čelu stali so »Slov. učiteljskemu društvu« ni imel poguma v letih 1873. in še nekaj let dalje nobeden izmed poštenih, pridnih ljubljanskih učiteljev, od Praprotnika, ki je bil sicer član deželne šolskega sveta, do Tomšiča, Stegnarja in do starega Gerkmana. Tak je bil nemški pritisk. Iskati je bilo treba na kmetih predsednika »Slovenskega učiteljskega društva«. In dobili so ga v osebi značajnega nadučitelja Govekarja (oče znanega magistratnega svetnika in pisatelja) na Igu, ki je bil nekaj let prvomestnik omenjenega društva. Nemškutarjev se edinele ljubljanski ljudski učitelj Močnik ni ustrašil. On je za vrlim Praprotnikom začasno prevzel uredništvo »Učiteljskega Tovariša«, ki je bil dolgo let najboljša protiutež »Laib. Schulzeitunge«. Dobila je pa »Laib. Schulz.« še drugo protiutež. Ker se je bilo bati, da postane kranjsko učiteljstvo preveč nemškutarsko, ker je bil »Učiteljski

ski Tovariš« pod novim uredništvom premalo vnet za učiteljski in šolski napredek v smislu novih šolskih zakonov, katere je Praprotnik zagovarjal. Močnik pa ne — začel je bil pisec izdajati v Mariboru nov slovenski šolski list pod naslovom »Slovenski učitelj«, list za učitelje, odgojitelje in šolske prijatelje. Njegov namen je bil osobito ta, da je popravljal to, kar je v narodnem obziru pokvarila »Laib. Schulz.« in izboljševal to, kar je »Učiteljski Tovariš«, ki je bil bolj vnet za cerkveno šolsko nadzorstvo, premalo storil za vnanje šolskega napredka v smislu novih državnih šolskih zakonov. Zastopal je list, kakor pravi v svojem programu v 1. številki: »Interese slovenske narodne šole, in zagovarjal pravice slovenskih narodnih učiteljev. V ta namen je prinašal šolske in pedagoške snise, snise o domači in šolski izreji, šolsko-polemične in šolsko-statistične sestavke. V svoje predalec deval je tudi znanstvene in kmetijske članke, metodične obravnave in razgovore o šolskih sredstvih in učnih pomočnikih. Prinašal je postave in ukaze, zadevajoče splošno avstrijsko ljudsko šolstvo, zlasti na take, ki veljajo za slovenske šole in učitelje. Dopisom o šolskih zadevah je bil list vedno odprt; vsako krivico, ki se bode godila slovenski šoli ali slovenskemu učitelju, je vsikdar brezobzirno grajal ter pravico in resnico

Lj. Protić i D. Sokolović, da pregleda nacrt zakona o grad, školama. Po pregledu ovaj zakonski projekt uskoro će biti pretresan i u plenumu Prosvetnog Saveta.

— **Šolska mladina enorazrednice v Razborju** pri Zidanmostu je odposlala ruski gladojuči mladini nabranih 306 kron potom pristoj. orož. postaj. poveljstva Zidanmost.

— **V bój za staro pravdo!** Ljudska in mladinska igra v 5. delih. — 1. Sv. vira (paganska pravljica), 2. Sv. Ciril in Metod, 3. Umeščevanje slovenskih knezov, 4. Kmečki upor, 5. Ilirija, 6. Po ujedinenju — epilog. — (Vsak del se lahko proizvaja samostojno.) Spisal jo je tov. Josip Lapaine. Kdor bi se zanimal, naj po hiti v Cerkli pri Kranju, kjer jo šolska mladina prvič proizvaja dne 18. junija 1922 ob 3. uri popoldne. Pešizlet iz Kranja do Cerkli — 2 uri, nazaj na »lojtrah«. Do svidenja!

— **Iz Prekmurja. »Razmere okrajnih učiteljskih društev za Prekmurje«** so vsled skrajne brezbriznosti odbora nevzdržne. Obvestilo o tem smo prejeli v obliki grajalnih dekretov predsednik, tajnik in blagajničarka. V delno opravičbo izjavljajo v zadevi jaz kot predsednik ter tov. Duje kot tajnik, da sta storila v dosego reda v poslovanju dovolj mudnih, dragih potov in mučnih intervencij. Blagajniška knjiga, obenem imenik plačujočih članov tiskovine članskega izkaza in čeki za plačevanje članarine so v rokah g. blagajničarke. Potrebno je, da povzame pojasnilno besedo tudi g. blagajničarka ter obrazloži, zakaj ne izroči — in zakaj ne vrši poslov. — Avg. Požegar, predsednik.

— **Državna realna gimnazija v Ptuj.** Prijave za sprejemni izpit v I. razred dne 29. junija od 9. do 11. ure. Zadostuje tudi, ako raynateljstvo do tega dne po pošti dobi rojstni list in šolsko izpričevalo, ki mora imeti opombo, da je izdano v svrhu vstopa v srednjo šolo. Sprejemni izpit dne 30. junija pismeno od 8. do 10. ure, ustno pa popoldne po potrebi. Za začetek šolskega leta 1922/23 velja sledeči spored (ki se po morebitnih drugačnih odredbah izpremeni): Dne 11. septembra od 8. ure naprej, sprejemni izpit za II. do VIII. razred, ponavljalni in naknadni izpiti. Dne 12. septembra od 8. ure naprej sprejemni izpiti za I. razred; od 10. do 11. ure sprejem novih učencev iz drugih zavodov. Dne 13. septembra od 10. do 11. ure sprejem starih učencev.

Ravnateljstvo.

Vestnik učit. ženskih ročnih del.

»ŽENSKA ROČNA DELA IN UČITE-LJICE«.

(Piše: R. S.)

(Dalje.)

Manika tudi za ta pouk nazoril in učil.

Še zvezki, kjer bi si risale deklice vzorec, katerega morajo izdelati, so malokje uvedeni. Tu bi bilo seveda treba mnogo predrugačiti v dosego lepih uspehov. Toliko o kvačkanju s praktičnega vidika.

Kvačkanje se je razvilo po nekaterih deželah do prave umetnosti. Irske čipke so zaslovele v 19. veku po vsem svetu in so bile deželi ter izdelovalcem vir gmotnega dobička. Razvila se je ta umetnost po posebnih šolah, kjer se je proučevalo

krepko zagovarjal. Nova dela na slovenskem slovstvenem polju, nove šolske in pedagoške knjige in nove učne pomočke je skrbno in hitro naznanjeval in pre-sojeval.

O vsebini tega tretjega slovenskega šolskega lista (prvi je izhajal v Celovcu okoli l. 1850. pod imenom »Šolski prijatelj«, ki je izhajal pet let (1872.—1877.), utegnem pri priliki še govoriti. Omenim danes le to, da je na Kranskem dosti vspešno paraliziral delovanje »Krain. Lehrerverein« ter njegovih »Zweigverei-nov«.

Poguma odbornikom in udom »Slov. učiteljskega društva« na nj mogel udihniti, da si njih majhno število bilo tudi v dobi najhujšega vladnega pritiska (1873. do 1877.) značajno.

Vrlenu predsedniku Govekarju so njegovo značajnost gotovo v greh šteli, ker je bil v tistih časih z Iga prestavljen v Šiško. »Slovenski učitelj« je na vzdramil na Štajerskem slovenske tovariše, da so imeli pogum, govoriti v svojih društvih oba jezika in da se svojih nadzornikov (v Gradcu neki Rožek, menda češki rojak), niso preveč bali.

Le na Koroškem ni imel »Slovenski učitelj« nič uspeha, ker ga ondotni tovariši (s čisto malo izjemo) niso marali brati L. Lapaine.

motive beneških čipk, in te motive uporabljajo za kvačkane čipke. Ta ničn kvačkanja je 1. umetnost, 2. izdeluje samo luksurjozne predmete in pride na osnovni šoli manj v poštev.

Enako moremo trditi o klekkanju. Ta tehnika izdeluje same čipke, sam luksus. Razširila se je tako hitro, da se ne more ugotoviti v kateri deželi se je najprej izvrševala. Dognano je, da so se čipke z dvema paroma vreten izdelovale že v 15. stoletju v Italiji, Španiji in Nizozemski. Iz te preproste tehnike se je potem razvilo čipkarstvo po raznih deželah z raznimi motivi. Čipke, v katerih je videti tkani trak, ki se vije po vsem vzorcu, so imele svoj izvor v Brabantu. Od tam je došla bajé begunka na Saško in naučila Barbaro Uttmann te tehnike, Barbara Uttmann jo je l. 1561. začela širiti in se je po Češkem in Ruskem do dandanes ohranila kot domača industrija. Drugim motivom klekkanih čipk z mrežastim dnom, po katerem se vijejo okrasni slični beneškim čipkam, se pripisuje izvor v Milanu. Genova ima zopet druge motive. Razlika med genovskimi in ruskimi motivi je zelo velika. Izrazi, s katerimi zaznamujemo različno motanje niti pri klekkanju, kažejo kako in kje se je ta tehnika razvijala. (Težki, ruski ječmen in oves, nežni francoski, Tull, Valenciennes, Brabant, Eternelle, Bruselj itd.) Na Saksonskem se je ustanovilo 28 čipkarskih šol, v katerih se učijo 6—14 letne deklice. Letni zaslužek deklice je znašal (v predvojnem času) k večjemu 100 mark. Tudi šole, kjer se izobrazijo učiteljice za to delo imajo tam, Šola obsega štiri letnike. V osnovno šolo ta tehnika ni bila sprejeta ker ni pomembna za splošno vzgojo. V Sloveniji imamo tudi več čipkarskih šol. V teh šolah se vadijo, proizvajajo čipkarske umetnosti vseh narodov in se je na podlagi različnih motivov ustvaril poseben tip, ki je prišel v promet pod imenom idrijske čipke.

Bobinet stroj, izumljen okrog l. 1800 in še drugi stroji za izdelovanje čipk so seveda potisnili v ozadje domačo industrijo raznih krajev. Kier pa je ta industrija še razvita, bi morala šola zainteresirati učenke za njo. Kier se klekkanje ne goji kot posebna industrija — to je v agrarnih krajih, kjer poljedelstvo ne dovoli časa za tako delo — tam ni pomembno za osnovno šolo in mnogo bolj primeren predmet za posebne in umetniške šole ročne dela. Na učiteljsko smo se vendar naučile tudi te tehnike.

Kratek čas pred vojno se je splošno trdilo, da je pletenje nogavice prevelik luksus. Za tri krone se je dobilo šest parov dobrih nogavic. Na roke pletene nogavice pa so stale par 3 krone in dolgi, mučni trud. Poznala sem šole, kjer se je vsled tega pletenje sploh opustilo. Ni se pletlo ne nogavic, ne drugega nič. Vojska je dvignila pletenju ugled. Doma, na roko pletene nogavice so trpežne, se dajo podplesti po večkrat in pavola ne stane toliko kakor par kupljenih nogavic. Tudi se iz lana sprede nit doma in se barva, iz domače volne pa delamo tople, trpežne, zimske nogavice.

Ali bi morebiti vendar kazalo opustiti pletenje vzorčnega traka? Pletenje je težja tehnika nego kvačkanje. Deklica se mora deli časa truditi predno zna tako enakomerno, elastično in brez pogreška pletiti, da se lahko loti nogavice. Dandanes ne pletemo samo nogavic. Iz volne izdelujemo ionice, kane, otroške obleke, krila in vsakovrstne druge reči. Te reči se pletejo s posebnimi okraski-vzorci. Na vzorčnem traku pridobi deklica spretnost v pletenju in se nauči vzorce v izdelovanju raznih predmetov.

(Dalje sledi.)

Vestnik meščanskih šol.

JOSIP BRINAR: ČITANKA ZA MEŠČANSKE ŠOLE.

III. del.

Dokler so prehodni učni načrti, dokler se o le-teh posamezne šole šele posvetujejo, kako jih izvesti in izpolniti, da bodo res ustrezali vsem pogojem mešč. šol v Sloveniji, toliko časa ne izdajajte novih učnih knjig. Po učnem načrtu se ravna vsaka učna knjiga, sicer je načrt iluzoren in nepotreben. Učnega načrta ne smemo danes prikrajati za kak poseben tip mešč. šole, temveč mora biti skupljen tako, da lahko učenec prestopi v obrtno, trgovsko, srednjo šolo in učitelj-ske. Zato je treba učne načrte vsaj primerjati, Slov. učni jezik na mešč. šolah hira, odkar so mu oddeljene le 3 ure; te trditve ne ovrže propagandni izgovor, da se vrši ves pouk v slov. jeziku. Formalna vsebina slovensčine kot učnega predmeta je, da učenec pravilno slovensko govori.

Čita in piše, idejna vsebina pa je, da učenec s spoštovanjem vzljubi svoj jezik, ki mu bodi »jezik vseh jezikov, gibčni veter vonjivih blagoslavij, čista jasnost, bolj čista od lutranje prozornosti neba, zlahtni sok«, »največji umotvor našega rodu« — in to more dati učencu le jezikovna učna ura, nikoli drugi predmeti.

Ko bodo učni načrti izpolnjeni in dovršeni, tedaj naj prosvetno ministrstvo razpiše za vsak predmet konkurenčno ureditev učne knjige, kakor je to storilo pri učni knjigi o narodnem zdravju. Tako je upati, da dobimo od najboljšega najboljšo. Če tako dosega vse druge stroke sama dovršena dela, je to evidentno prava pot.

Mogoče so sestavitelju naročili, naj hiti, da preje dobimo ono, o čemer se sami ne vemo, kako bi. Mislim, da smo si v tem edini, da ne vemo še dodobra, kako je z našo mešč. šolo. Po različnih tipih tipljemo, pravega, enotnega pa ne zadenemo.

To je s čitanko v važni zvezi! Šoli obrtno trgovskega značaja ta čitanka ne ustreza, enotni mešč. šoli kot tipu nižje srednje šole tudi ne. Vzroki so jasni! Za šolo prve vrste bi naj bili obrtni in trgovski sestavki številne zastopani, v drugem primeru bi morala biti čitanka slovsstvena, t. j. absolventu bi morala dati v minijaturi Sketovo slovstvo, ki je predpisano za višje razrede srednjih šol. Če pa namerava Brinar za 4. razred še posebej sestaviti čitanko, potem je v 3. delu marsikaj odveč in marsikaj manjka.

Toliko načelnih pripomb!

Naši prosvetni cenzorji naj vzamejo v roke le eno knjigo: »Četrto čitanko za nižje pučke šole u Hrvatskoj i Slavoniji« (Dr. Čajkovac), ki je izšla l. 1921. Kolika razlika! To je čitanka, ki je res napredek! Luksurijozno izdanje s 4 barvastimi ponatisk slavnih hrvatskih umetnikov upodabljaioče umetnosti in z nebroj drugimi slikami; cena ji je le K 24. Brinarjevi čitanki, ki nosi le Aleksandrovo sliko, je cena K 64; skoro trikrat toliko. Res je: v enem letu je v vrednosti vse padlo, oziroma se je dvignilo, toda ta razlika v izdani in ceni je prevelika.

Vse je nekako prazno, enolično, nič resnično razveseljivega, nobenega vidnega napredka: kakor bi obrnil staro sukunio narobe, jo nekoliko zlikal in ji prišil nove gumbe! Saj imamo tudi Slovenci slike naših mojstrov, ki kličejo po uvrstitvi v čitanko. (Tratnikovi »Begunci«, Grobarjev »Sejalec« itd.). Tudi dramatika je preborna: Aškerčev »Zlatorog« je sicer srečno izbran, toda premalo je to.

Poglejmo Wichtreiovo »Mutter-sprache«! Nemška učna knjiga je, pa bi bila sestavitelju lahko za vzor.

Tone Gaspari.

Vestnik učitelj. upokojencev.

—up Beračit nikar! V 17. št. »Učit. Tov.« sem čital, da je Društvo vpokojenega učiteljstva v Sloveniji dobilo od raznih denarnih zavodov, dobrotnikov in dveh učit. društev 3730 K in to na prošnjo društvenega odbora. Ako bi se vsota razdelila na ude, dobil bi vsak, oziroma vdova po njem 29 K. Med dobrotniki sta tudi celjsko in ptujsko učiteljsko društvo, prvo z 200 K, drugo pa z 20 K. Od te vsote bi prišlo na upokojenca oz. dediča 1 K 71 vin. Vlada nam je izboljšala gmotno stanje. Pustimo vsako beračenje, posebno na sem proti temu, da bi se nadlegovala učiteljska društva. Ta imajo dovolj izdatkov za knjižnice, delegacijska zborovanja itd. Učit. društva pa imajo tudi sitnosti z udi, ki neredno ali sploh ne plačujejo udnine. O tem sem se priprčil dovolj ko sem predsedoval 20 let ptujskemu učiteljskemu društvu. Sicer pa je gotovo dandanes boljše v tem oziru. Ali ne? — Svetoval bi pa, da bi se posameznim, v bedi živečim učiteljem ali njihovim sirotam pomagalo na ta način, da bi se za nje nabiralo. Vsota, ki je za Društvo vpokojenega učiteljstva brezpomembna, bi na bila posamezniku velike vrednosti. — Žiher.

Obrtno nadaljevalne šole.

—k Podkrajšek, Državlanski nauk. V kr. zalogi šolskih knjig in učil je izšla knjiga Podkrajšek državljanski nauk za obrtna učilišča. Obenem priporoča knjiga za obrtnike I. del obrtnik v svojem poklicu. Ta knjiga nudi mlademu obrtniku obilne poučne tvari, in sicer vajencu in pomočniku ter tvornišskemu delavcu, največ pa samostojnemu, zlasti mlademu obrtniku, ki ga pouči o vseh dolžnostih in pravicah (nastop obrta, obratne naprave, obseg in izvrševanja obrta, konec obrtne pravice, prenos obrtov, tekmovanje, razstave, zadrage, kredit, trgovinske in obrt-

ne zbornice itd.); dodatek I. se peča z važnejšimi posameznimi obrti, dodatek II. pa vsebuje vzorce za različna naznanila. Hvalevreden je tudi nemško-slovenski in slovensko-nemški slovarček posebno na privezani beli listi, na katere se lahko za beležujejo spremembe v različnih predpisih.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

—po Šola v Št. Pavlu pri Preboldu je priredila na Vnebohodoovo lepo uspešno šolsko veselico. Pod spretnim vodstvom učitelja g. Roša in sodelovanjem tukajšnjega učiteljstva so se izvajale vse točke bogatega sporeda precizno. Deklamacije so bile brezhibno prednašane. Predvsem je žel »Zalostni mišek« pri gledalcih srčnega smeha. Pravo zlato zрно nam je nudil Župančičev »Razgovor«. To tragedijo dveh človeških src pa je preje komentiral g. režiser s par jasnimi besedami, da je bil navzočim razumljiv, ta v dušo segajoč dvogovor med materjo in sinčkom. — Trodejanka »Potovanje v deveto deželo« je jako ugajala. Nastop igralcev je bil siguran, igrali so naravno. — Tudi pevске točke pod vodstvom g. nadučitelja Pečarja so se dobro proizvajale. Želi se, da bi g. Roš kmalu zopet nastopil s svojimi nadarjenimi diletanti.

—po V Studencih pri Mariboru je šolska mladina uprizorila na binkoštno soboto in nedeljo mladinsko igro »S neguljičica« v prostorni telovadnici Sokolskega doma. Uprizoritev je v moralnem oziru nadvse pričakovano dobro uspeša, čeprav so nastopili z večine otroci, ki so bili do preobrata že popolnoma »nemški«. Kaj zmore šola v kratkem času kljub težavnim razmeram, se je videlo pri tej prireditvi. Prireditelj je posetil tud gosp. nadzornik Lichtenwallner, kar je bilo malim igralkam in igralcem v posebno zadovolženje. Prejšnji petek se je igralo brezplačno za vso šolsko deco.

—po Iz Bukovščice. Dne 5. t. m. (Binkoštni ponedeljek) se je priredila v Bukovščici p. Selca vrtna veselica s sledečim vzporedom: 1. Trije tički (burka v 2 dej.), 2. Šaljiva pošta, 3. Srečkolov, 4. Ples in prosta zabava. Čistega dobička je 16.000 kron, ki se uporabi za popravo poti. Poleg tega se je obvezal dati vsak kmet še po eno smreko. S tem smo pokazali, da z dobro voljo se da vse doseči. Vse točke prireditve so bile pod vodstvom tukajšnjega šolskega voditelja Štefana Scheina.

—po Predoslje. Učiteljstvu in šolski mladini v ponos je bil krasni uspeh treh prireditelj predoseljske šole. Mično ljubki so bili malčki v dramatiziranih deklamacijah, samozavestno je prikipevala domovinska ljubav v igri: Za domovino — iz prsi večjega naraščaja, solzno ginenost je vznemila 4 dejanska himna materini ljubavi v igri »Lojzka«, brezhibno so zaorila otroška grla v domorodnih pesnicah, posnemanja vredna je bila hvala pozabljenega »narodne noše«; tako dična oprema, kakor izborni kostumi, vse je pričalo o marljivem, požrtvovalnem delu vsega domačega učiteljstva. Sklonjene glave starih možakov, leskeče solze na ženskih obrazih, radostni vzkliki malih gledalcev, naj vas bodre na trudopolnem potu, ki je edino pravi.

—po Dekliška osnovna šola na Jese-nicah je praznovala dan kraljeve poroke s šolsko prireditvijo. Na programu so bile primerne deklamacije, pevске točke in dve igri. Dohodki se porabijo v prid ljudske knjižnice, ki se ustanovi na šoli.

Književnost in umetnost.

JEDNA ANKETA. »SRPSKI KNJIŽEVNI GLASNIK«.

(Konec.)

Milutin Jakšić (Crnja - Banat). »Dvoje je čim zakonodavstvo može ubrzati proces približavanja: dobro uredenje države i dobro uredenje društva našeg«. »No ma kakvo da bude državno uredenje, nema ga koje će sve zadovoljiti. Za konsolidaciju države, međutim, nužno je zadovoljstvo što većeg broji, državljana. Ono se može postići poglavito dobrim uredjenjem našeg društva, osobito rešenjem agrarnog pitanja. Ekonomsko oslobođenje je za narodne mase najglavniji deo oslobođenja. Zbog ekonomske potlačenosti ostavljale su one rodnu grud. Nije ih oslobodio ko ih i ekonomski ne oslobodi. Što te mase idu za plemenskim i konfesionalnim strankama, to je zato što im one obećavaju ekonomsko oslobođenje. Ali država je ona koja ga može i dati. Srbija je već jednom dala svom narodu zemlju. To sad treba da primeni što bolje i što savršenije na